Euroopa Parlament
2019-2024

VASTUVÕETUD TEKSTID

P9_TA(2023)0455

Euroopa Parlamendi 2024. aasta valimised

Euroopa Parlamendi 12. detsembri 2023. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi 2024. aasta valimiste kohta (2023/2016(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), eriti selle artikleid 10 ja 14 ning artikli 17 lõiget 7,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping), eriti selle artikleid 20 ja 22,

– võttes arvesse nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiivi 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel[1],

– võttes arvesse põhiseaduskomisjoni 28. aprilli 2011. aasta raportit ettepaneku kohta muuta Euroopa Parlamendi liikmete otsest ja üldist valimist käsitlevat 20. septembri 1976. aasta akti,

– võttes arvesse oma 4. juuli 2013. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi 2014. aasta valimiste praktiliste aspektide parema korralduse kohta[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. mai 2018. aasta määrust (EL, Euratom) 2018/673, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) nr 1141/2014, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist[3],

– võttes arvesse nõukogu 13. juuli 2018. aasta otsust (EL, Euratom) 2018/994, millega muudetakse otsestel ja üldistel valimistel esindajate Euroopa Parlamenti valimist käsitlevat akti, mis

---

1 ELT L 329, 30.12.1993, lk 34.
2 ELT C 75, 26.2.2016, lk 109.
3 ELT L 114 I, 4.5.2018, lk 1.

on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom[1],

– võttes arvesse oma 26. novembri 2020. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi valimiste kokkuvõtte kohta[2],

– võttes arvesse komisjoni 3. detsembri 2020. aasta teatist Euroopa demokraatia tegevuskava kohta (COM(2020)0790),

– võttes arvesse oma 3. mai 2022. aasta seisukohta ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus Euroopa Parlamendi liikmete valimise kohta otsestel ja üldistel valimistel ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom ning sellele otsusele lisatud Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlev akt[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi poolt 15. septembril 2022. aastal vastu võetud muudatusettepanekuid ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendis 2. veebruaril 2023 vastu võetud muudatusettepanekuid ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta[5],

– võttes arvesse oma 14. septembri 2023. aasta resolutsiooni parlamentarismi, Euroopa kodakondsuse ja demokraatia kohta[6],

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 22. september 2023. aasta otsust (EL) 2023/2061, millega määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi koosseis[7],

– võttes arvesse kodukorra artiklit 54,

– võttes arvesse põhiseaduskomisjoni raportit (A9-0332/2023),

A. arvestades, et 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimistel registreeriti viimase 20 aasta suurim valimisaktiivsus – 50,66 % valijaskonnast (kasv kaheksa protsendipunkti, võrreldes 2014. aastaga), mis annab positiivse signaali, et Euroopa kodanikud tunnevad üha enam huvi ELi tasandi arengute vastu ja usuvad, et ELi õigusaktid mõjutavad nende igapäevaelu; arvestades, et 19 liikmesriiki teatas riigi valimisaktiivsuse tõusust, kusjuures

---

1 ELT L 178, 16.7.2018, lk 1.
2 ELT C 425, 20.10.2021, lk 98.
3 ELT C 465, 6.12.2022, lk 171.
4 ELT C 125, 5.4.2023, lk 485.
5 ELT C 267, 28.7.2023, lk 36
6 Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0330.
7 ELT L 238, 27.9.2023 lk 114.

märkimisväärset tõusu võrreldes 2014. aastaga täheldati Poolas, Rumeenias, Hispaanias, Austrias, Ungaris, Saksamaal, Slovakkias ja Tšehhis;

B. arvestades, et nõukogu 2018. aasta otsus, millega muudetakse otsestel ja üldistel valimistel Euroopa Parlamendi liikmete valimist käsitlevat akti, sisaldas mõningaid parandusi, nagu Euroopa tasandi erakondade logode lisamine Euroopa Parlamendi valimiste hääletussedelile; arvestades, et selle peavad ratifitseerima kõik liikmesriigid; arvestades, et Euroopa Parlamendis 3. mail 2022. aastal vastu võetud Euroopa valimisseaduse ettepanek, mis sisaldab olulisi parandusi, lahendaks praeguse 27 erineva valimissüsteemi killustatuse ning muudaks valimiskorra ELis kaasaegsemaks ja ühtsemaks;

C. arvestades, et esikandidaatide süsteemiga võiks soodustada Euroopa avalikku arutelu ja suurendada Euroopa tasandi erakondade mõjuvõimu;

D. arvestades, et 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimised ei viinud komisjoni presidendi valimiseni esikandidaatide süsteemi kaudu; arvestades, et Euroopa valimisseaduse reformi puudumine oli lisatakistus esikandidaatide protsessi edukale rakendamisele; arvestades, et esikandidaatide süsteemi rakendamata jätmine on põhjustanud paljude valijate seas pettumust ja vähendanud usaldust protsessi vastu; arvestades, et 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistel tuleb sellist pettumust vältida; arvestades, et komisjoni presidendi valimine sõltub Euroopa Parlamendi liikmete enamuse toetusest;

E. arvestades, et esikandidaatide süsteemi tulemuslikuks rakendamiseks on vaja, et Euroopa Parlament saaks enne Euroopa Ülemkogu ettepanekut esitada komisjoni presidendi ühise kandidaadi;

F. arvestades, et mitu liikmesriiki ei ole ikka veel vajalikul määral kõrvaldanud püsivaid tõkkeid ega ole rakendanud asjakohast korda, et hõlbustada puuetega kodanike hääletamist, takistades sellega nende kodanike tegelikku osalemist ja esindatust demokraatlikes protsessides;

G. arvestades, et liikuvatele kodanikele Euroopa Parlamendi valimistel aluslepingutega antud valimisõiguste täielikku kasutamist takistavad endiselt põhjendamatud tõkked demokraatliku osalemise ees, sealhulgas vähene teadlikkus kohaldatavatest tingimustest ja reeglitest; arvestades, et komisjon on esitanud seadusandliku ettepaneku, milles käsitletakse mõningaid neist probleemidest;

H. arvestades, et liikmesriikides korraldatavad Euroopa Parlamendi valimiste poliitilised kampaaniad ei ole tihtipeale piisavalt „euroopalikud“, ning selle asemel on ülekaalus puhtalt riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud poliitilised arutelud; arvestades, et

erakondadel ja kandidaatidel on kohustus kodanikke ELi tasandi poliitilistest probleemidest piisavalt teavitada;

Euroopa demokraatia tugevdamine 2024. aasta valimistel

1. väljendab heameelt suurema valimisaktiivsuse üle 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimistel ja püüab teha tööd selle nimel, et veelgi suurendada valimisaktiivsust 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistel; rõhutab, kui oluline on suurendada osalust valimistel; märgib, et liikuvate kodanike valimisaktiivsuse suurendamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi; peab kahetsusväärseks, et nõukogu ei ole teinud edusamme Euroopa Parlamendis 3. mail 2022 vastu võetud uue Euroopa valimisseaduse vastuvõtmiseks; nõuab, et nõukogu kiidaks selle kiiresti heaks; eeldab, et nõukogu saavutab parlamendi ettepaneku osas konsensusega kompromissi;

2. rõhutab Euroopa tasandi erakondade ja kõikide asjaomaste ühiskondlike sidusrühmade olulist rolli Euroopa avaliku poliitika küsimuste arutelus osalemisel ja euroopaliku poliitilise teadlikkuse kujundamisel; peab siiski kahetsusväärseks, et kehtivate ELi ja riiklike õigusraamistike piirangud takistavad Euroopa tasandi erakondadel täielikult osaleda Euroopa Parlamendi valimiskampaaniates; julgustab Euroopa tasandi erakondi korraldama oma Euroopa Parlamendi valimiste kampaaniaid; kutsub liikmesriikide ja Euroopa tasandi erakondi ning vajaduse korral liikmesriike üles:

   – viima Euroopa Parlamendi valimiskampaania läbi kooskõlas liidu väärtustega;

   – järgima demokraatlikke standardeid ja parteide demokraatia sisereegleid, tagamaks eelkõige, et kandidaatide, sealhulgas Euroopa Komisjoni presidendi esikandidaatide ametisse nimetamine toimuks demokraatlikul viisil;

   – koostama valimisprogrammid aegsasti enne valimisi;

   – suurendama Euroopa tasandi erakondade, sh nende nimede ja/või logode nähtavust avalikes aruteludes ja meediakampaaniates;

   – tegema oma avalikus teabevahetuses järjepidevalt kindlaks oma Euroopa partnerid;

   – toetama Euroopa tasandi erakondade nimede ja/või logode nähtavaks tegemist hääletussedelitel ja kampaaniamaterjalidel;

   – suurendama teadlikkust hiljuti koostatud Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste reeglite kohta enne nende ametlikku jõustumist;

– jõudma kokkuleppele selles, kuidas jätkata valimisjärgset protsessi, sealhulgas läbirääkimistes liidu institutsioonide presidentide üle;

3. toetab erakondade ja poliitiliste sihtasutuste ameti (APPF) koostatud Euroopa kampaania tegevuskava (E-CAP), eelkõige seoses esikandidaatide ja Euroopa tasandi erakondade nähtavusega; rõhutab, kui oluline on APPFi töö kodanike teavitamisel;

4. peab kahetsusväärseks, et 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimistel ei rakendatud esikandidaatide süsteemi Euroopa Komisjoni presidendi valimiseks; peab kahetsusväärseks, et Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Komisjon, kes on võtnud kohustuse parandada Euroopa demokraatiat, ei ole alates 2019. aastast selles küsimuses edusamme teinud; on veendunud, et valijate valiku ja komisjoni presidendi valimise vahel on vaja selget ja usaldusväärset seost; kutsub Euroopa tasandi erakondi, riiklikke erakondi ja riikide valitsusi üles tegema koostööd, et tagada see tulemus järgmistel valimistel; juhib tähelepanu asjaolule, et komisjoni presidendi valimine sõltub Euroopa Parlamendi liikmete enamuse toetuse saamisest, nii et valimistulemusi saaks täielikult arvesse võtta, nagu Lissaboni lepingus on ette nähtud;

5. kutsub Euroopa Ülemkogu üles tagama Euroopa kodanikele kindluse esikandidaatide süsteemi suhtes ja lõpetama kokkulepete tegemise kinniste uste taga; nõuab tungivalt, et Euroopa Ülemkogu alustaks sel eesmärgil aegsasti konsultatsioone, et rakendada Euroopa Parlamendi valimiste tulemusi silmas pidades esikandidaadi põhimõtet;

6. ootab, et kõik Euroopa tasandi erakonnad nimetaksid aegsasti oma kandidaadid komisjoni presidendi ametikohale, vähemalt 12 nädalat enne valimispäeva;

7. nõuab, et Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu vahel sõlmitaks ELi lepingu artikli 17 lõike 7 raames institutsioonidevaheline kokkulepe esikandidaatide süsteemi kohta; palub Euroopa Parlamendi presidendil alustada viivitamata ettevalmistustööd, mis viib sellise kokkuleppeni; on veendunud, et Euroopa tasandi erakondade ja nende fraktsioonide esikandidaadid ning esimehed peaksid alustama läbirääkimisi kohe pärast 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimisi, et leppida Euroopa Parlamendi nimel kokku ühises kandidaadis, kes juhatab komisjoni enne, kui Euroopa Ülemkogu oma ettepaneku teeb;

8. on seisukohal, et selle Euroopa tasandi erakonna esikandidaat, kes on saanud Euroopa Parlamendi valimistel suurima osa kohtadest, peab kõigepealt juhtima läbirääkimisi, et teha kindlaks suurima häälteenamusega ühine kandidaat, kellele järgnevad vajaduse korral teised esikandidaadid, proportsionaalselt vastavate Euroopa tasandi erakondade saadud kohtade osakaaluga; teeb ettepaneku, et

Euroopa Parlamendi president peab olema vajaduse korral valmis seda protsessi juhtima;

9. rõhutab, et Euroopa Parlamendi presidendil on õigus edastada Euroopa Ülemkogule nimeliselt Euroopa Parlamendi ühine kandidaat Euroopa Komisjoni presidendi ametikohale;

10. soovitab, et kui Euroopa Parlamendil puudub ühine kandidaat komisjoni presidendi ametikohale, peaks Euroopa Ülemkogu eesistuja enne Euroopa Ülemkogu poolt Euroopa Parlamendile esitatavat ettepanekut konsulteerima Euroopa Parlamendi presidendi, esikandidaatide, Euroopa tasandi erakondade esimeeste ja fraktsioonide esimeestega;

11. on sellega seoses seisukohal, et Euroopa Ülemkogu peaks ootama oma ettepanekuga Euroopa Komisjoni presidendi kohta seni, kuni Euroopa Parlament on esitanud ühise kandidaadi kooskõlas ELi lepingu artikli 17 lõikes 7 osutatud asjakohaste konsultatsioonidega ja lojaalse koostöö põhimõttega;

12. tuletab meelde, et Euroopa Parlamendil on eesõigus valida oma president;

13. loodab, et Euroopa tasandi erakonnad ja nende parlamendifraktsioonid võtaksid parlamendi ametiajaks 2024–2029 vastu seadusandliku kokkuleppe, et tagada parlamendis häälteenamus enne komisjoni ametisse nimetamist, mis on aluseks komisjoni tööprogrammile, ja tagada Euroopa valijatele valimiste ühtsed järelmeetmed; parlamendi enamuse toetuse saamiseks peab iga Euroopa Komisjoni kandidaat nõustuma seadusandliku kokkuleppega; märgib, et ulatuslik poliitiline toetus on sellise kokkuleppe rakendamiseks otsustava tähtsusega;

14. on veendunud, et ühe ühtse Euroopa valimispäeva sisseseadmine looks ühtsemad üleeuroopalised valimised;

15. tuletab meelde poliitilise järelevalve kohustust, mis on Euroopa Parlamendile aluslepingutega antud; rõhutab, et komisjoni aruandekohustus parlamendi ees on demokraatliku sisekontrolli oluline põhimõte; tuletab meelde, et volinikukandidaatide ja volinike kolleegiumi kuulamised on otsustava tähtsusega samm ELi otsustusprotsessi edasise demokratiseerimise suunas ning on muutumas oluliseks vahendiks, mille abil parlament saab võtta suurema rolli ELi tasandi tegevuskavade koostamisel;

Kodanikuosalus ja hääleõiguse andmine

16. peab hädavajalikuks tagada, et seda õigust saaksid kasutada kõik liidu kodanikud, kellel on õigus hääletada ja kandideerida, sealhulgas liikuvad liidu kodanikud, puuetega kodanikud ja kodutud kodanikud;

17. kutsub liikmesriike üles tagama juurdepääsu valimistele, võttes kasutusele meetmed, mille eesmärk on tagada juurdepääs teabele ja ligipääsetav hääletamiskord, näiteks selliste tugitehnoloogiate, -vormingute ja -tehnikate kasutamine nagu Braille, QR-koodid, suur trükk, audiopõhine teave, puutešabloonid, kergestiloetav teave ja viipekeelne suhtlus; on veendunud, et üldsuse teadlikkuse tõstmise kampaaniad on valimisaktiivsuse suurendamisel keskse tähtsusega, ning kutsub liikmesriike üles andma sellega seoses kõik endast oleneva, kaasates ka kodanikuühiskonna organisatsioone;

18. on seisukohal, et teabe kättesaadavus valimiskampaania kohta on vajalik tingimus, et parandada kodanike osalemist valimistel; kutsub liikmesriike üles julgustama oma riiklikku meediat kajastama valimisi viisil, mis võimaldaks Euroopa kodanikel kasutada oma hääleõigust ja tajuda oma valiku mõõdet Euroopas, sh selle maapiirkondades;

19. on veendunud, et Euroopa Parlamendi institutsiooniline teabekampaania aitab koostöös kodanikuühiskonna organisatsioonidega kaasa arutelule Euroopa avaliku poliitika küsimustes ja Euroopa poliitilise teadlikkuse kujundamisele parlamentaarsest demokraatiast ning toetab kõigi Euroopa tasandi erakondade juhitavat valimiskampaaniat; väljendab heameelt kõigi ELi institutsioonide kooskõlastatud jõupingutuste üle selles valdkonnas;

20. kordab oma üleskutset liikmesriikidele anda kõigile kolmandas riigis elavatele või töötavatele liidu kodanikele õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel; kutsub liikmesriike üles tegema koostööd Euroopa Parlamendi ja Euroopa välisteenistusega, et teavitada kolmandates riikides asuvaid ELi kodanikke Euroopa Parlamendi valimistest ja hõlbustada nende osalemist nendel valimistel; kutsub liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles ergutama liikmesriikide välisministreid vahetama teabekampaaniate alaseid parimaid tavasid ja hõlbustama välismaalt hääletamise korraldamist, sealhulgas ligipääsetavate valimisjaoskondade rajamist väljaspool ELi ning posti teel või muul viisil kaughääletamise kasutamist;

21. peab kahetsusväärseks, et komisjoni ja parlamendi poolt 2024. aasta valimisteks esitatud uuenduste jõustumine on takistatud, kuna nõukogu ei ole teinud edusamme seoses komisjoni ettepanekuga nõukogu direktiivi kohta, millega nähakse ette üksikasjalik kord liikuvate liidu kodanike hääletamis- ja kandideerimisõiguse kasutamiseks Euroopa Parlamendi valimistel;

22. ergutab võtma kasutusele posti teel hääletamist, tagamaks, et suutmatus minna valimispäeval valimisjaoskondadesse ei takistaks liidu kodanikel oma hääleõigust kasutamast; soovitab lisaks võtta kasutusele täiendavad vahendid, et hõlbustada hääletamist, nagu füüsiline eelhääletamine ja volikirja alusel hääletamine, samuti elektrooniline ja veebipõhine hääletamine;

23. on seisukohal, et sooline võrdõiguslikkus on valimistel esindatuse parandamise peamine element; väljendab heameelt 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimiste järel sooliselt tasakaalustatud parlamendi loomise suunas tehtud edusammude üle, kuid rõhutab liikmesriikidevahelisi erinevusi naiste esindatuse taseme osas; ergutab sellega seoses rakendama Euroopa Parlamendi poolt 3. mail 2022 vastu võetud sätteid uue Euroopa valimisseaduse kohta;

24. on veendunud, et liikmesriigid peaksid kaaluma valimisvanuse ja kandideerimise vanuse alampiiri ühtlustamist ja alandamist, nagu on märgitud valimisseaduse ettepanekus ja Euroopa tuleviku konverentsi järeldustes;

Institutsiooniline vastupidavus

25. on veendunud, et desinformatsioon ja välissekkumine on tõsine rünnak valimisprotsessi terviklikkusele ja Euroopa demokraatiale; rõhutab, et digiplatvormidel on desinformatsioonivastases võitluses oluline roll;

26. tunnustab ELi institutsioonide jõupingutusi desinformatsiooni ja välissekkumise vastu võitlemisel, nagu 2022. aasta väärinfot käsitlev tegevusjuhend ja valimiste kiirhoiatussüsteem; rõhutab siiski vajadust tugevamate (kaitse)meetmete järele desinformatsiooni ning valimisprotsessi sise- ja välissekkumise vastu; kohustub suurendama jõupingutusi, et võidelda välisriikide sekkumiskatsete vastu Euroopa Parlamendi töösse;

27. juhib tähelepanu käimasolevatele institutsioonidevahelistele läbirääkimistele ettepaneku üle võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste kohta; kutsub komisjoni ja nõukogu üles jätkama lojaalse koostöö vaimus institutsioonidevahelisi läbirääkimisi; väljendab heameelt seoses kaasseadusandjate saavutatud kokkuleppega võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta; väljendab heameelt selle üle, et mõned selle sätted, näiteks mittediskrimineerimist käsitlevad sätted, on jõustatavad enne 2024. aasta valimisi; kutsub liikmesriike üles täielikult rakendama määruse muid sätteid pärast nende jõustumist;

28. tuletab meelde, et Euroopa Parlament on vastu võtnud resolutsiooni ja töötab praegu välja ettepanekuid aluslepingute muutmiseks, muu hulgas eesmärgiga suurendada ELi demokraatlikku legitiimsust ja võimaldada Euroopa tuleviku konverentsil vastu võetud ettepanekute osas nõuetekohaseid järelmeetmeid; märgib, et 2024. aasta valimised kujutavad endast ainulaadset võimalust alustada Euroopa Parlamendi esitatud aluslepingute reformi ettepanekute alusel kogu ELi hõlmavat arutelu liidu reformimise üle; kutsub Euroopa Ülemkogu üles võtma kiiresti vastu seisukoha konvendi kokkukutsumise kohta pärast seda, kui parlament on selle

ettepanekud heaks kiitnud; kordab sellega seoses oma toetust aluslepingute reformimisele;

29. nõuab aluslepingute reformi ja nõuab tungivalt, et nõukogu ja lõpuks ka Euroopa Ülemkogu tegutseksid tema ettepaneku alusel käivitada ELi lepingu artikkel 48, et luua konvent;

30. rõhutab vajadust tugevdada valijate usaldust valimisprotsesside vastu, tagades, et kõik valimised on vabad ja õiglased; märgib sellega seoses, et 6.–9. novembril 2023 korraldas OSCE neljas liikmesriigis vajaduste hindamise missiooni, et uurida Euroopa Parlamendi valimiste vaatlemise missiooni ettevalmistamist; soovitab nõukogu eesistujariigil ergutada liikmesriike saatma OSCE-le kutseid Euroopa Parlamendi valimiste vaatlemiseks ja seda võimalust täiel määral ära kasutama;

31. palub põhiseaduskomisjonil uurida, kas mõned selle resolutsiooni sätted ja soovitused võiks lisada Euroopa Parlamendi kodukorda;

o
o o

32. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.